

7

I houk; eki ua drZa p

मापनेन विना वैज्ञानिकाः कस्यापि प्रकारस्य सिद्धान्तं प्रयोगं वा स्रष्टुं न शक्नुवन्ति । मापनं विज्ञानरसायनातिरिच्य कृषि-अभियांत्रिकी-उत्पादन-वाणिज्य-निर्माणाद्यनेकक्रियाणां व्यवसायस्य च कृते महत्त्वपूर्णमस्ति । दैनिकजीवने मापनस्य विशिष्टमहत्त्वं विद्यते । इदं मूलकार्येभ्यः अतीव महत्त्वपूर्णमस्ति । उदाहरणार्थः – बालकस्य तापस्य मापनं, समयसारणीनिर्माणं, समयानुसारेणौषधिवितरणं, भारमापनं, विभिन्नपदार्थाणां परिणाम-ज्ञानादयः । मापनस्य प्रयोगः वेशभूषानिर्माणेऽपि क्रियते । सीवनसमये ध्यानव्यमिद-आवश्यकमस्ति यत् भवान् सम्यक्कृतया मापनं कुर्यात् नो चेत् वेशभूषा उपयुक्ता तु भविष्यति समुचितमापनेन कर्तनेन च वेषभूषा उपयुक्ता तु भवति अपि च तेन सह भवानपि व्यावसायिकरूपेण सुवस्त्राणि स्रष्टुमर्हति ।

mīṣ ; kfu

प्रस्तुतं पाठं पठित्वा भवन्तः

- सीवने समुचितमापनस्य कर्तनस्य च महत्त्वं वक्तुमर्हन्ति ;
- सीवनोपकरणं ज्ञानं कार्यं च ज्ञास्यन्ति ;

- विविधवेषभूषाभ्यः प्रयुक्ताणां वस्त्राणां तेषां मापनस्य आवश्यकतं सूचीं रचयिष्यन्ति ;
- मापनस्य समुचितप्रक्रियायाः व्याख्यां कर्तुमर्हन्ति ;
- सीवने कर्तनस्य मापनस्य च ध्यातव्यानि तथ्यानि वक्तुमर्हन्ति ।

7-1 I hous I e{preki uL; drŁL; p egŁoe~

क्वपि वेषभूषां निर्माणाय मापग्रहणं प्रथमं चरणमस्ति । एकः सुसूचकः सूक्ष्मत्वेन ध्यायति । अनेककादणेभ्यः समुचितशारीरिकमापनं कर्तनञ्च आवश्यकं वर्तते । ग्राहकस्य मापात् किञ्चित् सेमीपर्यन्तं न्यूनाधिक्येन वा तस्य व्यक्तित्वे वेषभूषायामुपरि प्रभावमागच्छति उदाहरणार्थः – दीर्घवस्त्रधारणेन ज्ञातव्यमिदमस्ति यत् एकया स्त्रिया बृहदाकारमानवस्य वस्त्रं हितम् परन्तु संकुचितवस्त्रे इयमसहजमनुभवति । ततः तानि वस्त्राणि केनचित् हितानि ज्ञातव्यानि । समुचितमापनेन भवतां शैली एव न अपितु वस्त्रधारणविधिः अपि परिवर्तिता जायते । उदाहरणार्थः – एकः ज्येष्ठः व्यक्ति लघुजैकेटं दधाति चेत् सा खण्डिता भवति बूतानि त्रुय्यनित च । समुचितशारीरिकमापनं सूचकस्य कृते आवश्यकमस्ति यतोहि वस्त्राय आवश्यकता भवति प्रत्येकपरिधानस्य वेषभूषायाः निर्माणाय सामग्री अपेक्षिता वर्तते । सूचकः पटस्य अधिकं प्रयोगं करिष्यति चेत् बहुव्ययमागमिष्यति । तेन सह कर्तनपश्चात् पटस्य पुनरागमनं न भवितुमर्हति । समुचितमापेन विना पटः सामग्री च स्थायित्वेन विनष्टाः जाताः ।

7-2 eki u&mi dkj .kkfu

धनसमयसंरक्षणाय समुचितसीवनोपकरणणाआवश्यकता भवति । प्रत्येकस्य मापनस्य कृते एकस्य विशेषस्य उपकरणस्य आवश्यकतां भवति । सीवनाय

I houk; eki ua drZa p

मापनोपकरणं मापनं च अतीव महत्त्वपूर्णमस्ति। एभिः वेशभूषा पूर्णरूपेण समुचिता भवति।

मापनं प्रायः आवश्यकतानुसारेण सम्यक्प्रकारेण च ग्राह्यते। अधोलिखितानि कानिचित् मापनोपकरणानि सन्ति यानि स्यूते विद्यन्ते। आगच्छ। एतेषां विषये जानीमः।

1- eki ul we~(Tape Measure)

चित्र 7.1 : नापने का फीता

मापनसूत्रं प्रायः 60 इंचपर्यन्तं दीर्घं 5.8 इंचपर्यन्तं विस्तीर्णञ्च भवति। इदं प्रतिवर्ती अस्ति। अस्मिन् एकत्र इंच परत्र से.मी. इत्यस्य मापनं प्रदत्तमस्ति। इदं समुचितमापनाय समीचीनं माध्यममस्ति। अस्य इमं शिथिलपदार्थः न कर्षति एवञ्च कार्यान्तरं सरलतया संकुचितं भवति। अनेन विविधमापनं सरलतया कर्तुं शक्यते।

2- n.Ml we~(Yard Stick)

चित्र 7.2 : यार्ड छडी

दण्डसूत्रे उभयतः इंच-से.मी. च भवतः। अनेन इदमेकं सरलभुपकरणमस्ति

d{kk & %o

fVli .kh

fVli .kh

यत् पटानुसारेण कार्यं करोति। पटतन्तूनाआधारे अस्योपकरणस्य प्रयोगं भवति। पटक्रयमये अस्य प्रयोगः क्रियते। इदं काष्ठनिर्मितं धातुनिर्मितं वा अस्ति वेषभूषानिर्माणाय पटान्वेणाय चेदं प्रयक्तं भवति।

3- eki n.M%(Ruler)

चित्र 7.3 : मापदंड/स्केल

अयं प्रायः 12 इंचपर्यन्तं 18 इंच पर्यन्तं वा भवति। अस्य मुख्यप्रयोगः साधारणवस्तुमापनाय क्रियते। अयं ऋजुरेखानिर्माणेऽपि प्रयुज्यते। उपकरणमिदं तदुपकरणं येन विविधाः क्रियाकलापाः क्रियन्ते।

चित्र 7.4 : सी थ्रू रूलर

4- I h Fkueki n.M%(See through ruler)

प्रायः एकः सी थ्रूरूलर 12 इंचतः 18 इंचपर्यन्तं भवति। अस्मिन् मापनस्य पूर्वचिह्नानि दृश्यन्ते। अयं ऋजुरेखा-समानान्तरेखा बूतस्थान-हुक-सूच्यादियोजने महत्त्वपूर्णअस्ति। अयं पटस्य तन्तुवाम् अन्वेषणं करोति।

चित्र 7.5 : सीम गेज

5- I hexst%(seam gauge)

इदमेकं लघुसूत्रं भवति यत् 6 इंचपर्यन्तदीर्घं भवति । इदं sleding marker इत्युच्यते । अस्मिन् एकत्र इंच, परत्र से.मी. भवतः । अनेन उपकरणसाधारयेन समीचीनं मापनं क्रियते । इदं पटस्य सीमा-कोण-बूतस्थानप्लेटादीणां विविधपरिवर्तनाणां च प्रयुक्तं भवति ।

6- I h FkVh Ldøj (see through t-square)

चित्र 7.6 : टी-स्केवर

उपकरणमिदं पटस्य तन्तुषु आगम्यमानाणां परिवर्तनाणां ऋजुसीमावेषभूषाणां च कृते उपयुक्तअस्तिं

7- oØjuj%(Curve Runner)

चित्र 7.7 : वक्र रनर

वक्ररनरस्य प्रयोगः वस्त्रवक्रमापनहेतोः क्रियते अयं पारदर्शितं भवति येन मापनं सरलतया क्रियते ।

8- oÜkLdsy%(Ring Ruler)

चित्र 7.8 : गोल स्केल

अनेन साहाय्येन भवान् विविधाकृतीनां वृत्ताणां कर्तनं कतुमर्हति । उपकरणमिदं समीचीनं वृत्ताकारोपधाननिर्माणार्थं गृहसज्जावस्तुनिर्माणार्थञ्च

7-3 drZu&mi dj .kkfu%

आगच्छ । अवगच्छन्तु यत् कर्तनोपकरणस्य कोडयेः? अत्र अस्माकमभिप्रायः अस्ति – कर्तनी, चक्रीयकर्तनोपकरणं, सीवनरिसर्पादयः । इमानि सर्वाणि कर्तनोपकरणानि तीक्ष्णानि सुरिक्षितानि च भवेयुः । कर्तनोपकरणानि सीवनार्थं अतीव महत्त्वपूर्णानि सन्ति । इमानि व्यावसायिकत्वेन सीवनकार्यपूत्यर्थम् अस्माकं साहाय्यं ददतिं एषां गुणक्ता सुदृढा भवेत् अपि च आय-व्ययपत्रऽपि सम्मिलिता भवेत् अतः एषां तथ्याणामुपरि सूचकेन विशेषाधानं प्रदेयम् । सर्व श्रे ष्टसीवनकर्तनोपकरणानि उच्चस्टीलधातुना निर्मितानि भवन्ति ।

1- eMh gøz d\$ph (Bent handled shears)

इयं कर्तनी पटस्य कृते उपयुक्त अस्ति ।

चित्र 7.9 : मुडी हुई कैची

मूलकार्यप्रणालीं पटं च दधाति । अस्य पर्णस्याकारः पटं ऋजुत्वेन कर्तनाय सहायकः । इयं सप्तमष्टं वा इंचपर्यन्तं दीर्घं भवति । उच्चस्टैनलैसस्टीलनिर्मिता इयं कर्तनी भवतां लघुगुरुपटकर्तने सहायिका वर्तते ।

2- Ødkfpdkjk drZh& (Pinking Sliears)

क्रकाचिकराकर्तन्याः न वेषभूषाकर्तनकर्तन्या सह साम्यम् । इयं क्रकाचिकार तीक्ष्णा च भवति या पटं वक्राकृत्यां कृतन्ति । इयं कर्तनी वस्त्रसीमासज्जार्थं सहायिका अस्ति । एतादृशा कर्तनी एतादृशं कर्तनं सीवनं च करोति यस्मिन् अपसीवनस्य न्यूना संभावना भवति ।

चित्र 7.10 आरीदार कैची

3- drZh& (Scissors)

चित्र 7.11 : कैची

सीवनकर्तन्याः प्रयोगः पटं कर्गजं च कर्तनाय क्रियते । पटं कर्गजं च मूलरूपेण । अतः अस्याः प्रयोगः कर्गजकर्तनाय न करणीयः । अनेन अस्याः कर्तन्याः तीक्षणत्वं क्षीणं भवति । सीवनकर्तनी 'ट्रिमिंग कर्तनी' इत्युच्यते यतोहि इयं सीमातः पटं कर्तनाय प्रयुक्ता भवति । आसा कर्तनीनां पत्रं 6 इंचपर्यन्तं दीर्घं भवति ।

fVli .kh

4- I hi fjij (Seam ripper)

चित्र 7.12 : सीम रिपर

विशेषेण निर्मितमिदअस्ति येन वस्त्रस्य अपसीवनं, परिवर्तनञ्च सरलतया भवेत्। अनेन साहय्येन सीवनं सरलतया क्षीणं भवति। ध्यानव्यमिदआवश्यकअस्ति यत् अस्य प्रयोगेणवस्त्रेषु हानि न भवेत्।

5- I wdrZh (thread clippers)

चित्र 7.13 : धागा कतरनी

सूत्रकर्तनी एकमुपकरणमास्ति। अस्मिन् स्प्रिगस्य प्रयोगः क्रियते। इयं केवल सूत्रकर्तनाय उपयुक्ता अस्ति। अस्याः प्रयोगः पटकर्तनाय भवति चेत् महती विनष्टिः।

6- dxŁt drŁh (Paper scissors)

चित्र 7.13 : कागज कैचीं

यथा पटकर्तनकर्तनीं कर्गजकर्तनाय न प्रयुज्यते तथैव अस्मान् अस्माकं सीवनसामग्रयां एका सामान्यकर्तनी स्थायनीया यथा साहाय्येन वयं यदा इच्छामः यादृशमिच्छामः कर्गजे सीवनरूपरेखां प्रतिरूपं वा रचयामः ।

7- /kwkŁdrŁ& (Rotary cutter)

चित्र 7.14 : धूर्णी कर्तन

एतादृशमुपकरणमिअस्ति यत् भवतां षष्टिमेषाणां कालं रक्षितुमर्हति । अनेन भवतः एका स्वच्छवस्त्रकूलिका प्राप्यते

i kBkxrk% ç' uk% 7-1

रिक्तस्थानाणां पूर्तिं करोतु ।

1. सीवनकर्तनीं कर्तनी इत्युच्यते ।
2. सीमगार्ज एकं 6 इंचपर्यन्तलघुमापदण्डमस्ति यं इत्युच्यते

d{k & %

fVli .kh

I houk; eki ua drZa p

3. क्रकचिकाकारा कर्तनी सीमा भवन्ति
4. कोमलपदार्थेभ्यः निर्मितअस्ति यत् न कर्षति न सरलतया एकत्रितं भवति चं
5. कर्तनम् उपकरणे उपस्थितसूत्रान् कर्तने सहायिका ।

7-4 eki dL; çdkjk%

शरीरस्य विविधाङ्गामपि, मापनं क्रियते । इमानि भगत्रये स्थापितानि –

- क्षैतिजमापनम्
- लम्बवत् मापनम्
- परिधीयमापनम्

fVli .kh %

i fjf/keki ue~ & इदं क्षैतिजाकारमापनअस्ति । इदं प्रायः शरीरस्य समस्तपरिधौ प्रयुक्तं भवति ।

yEcor~eki ue~& इदं शरीरस्योपिभागतः निम्नभागपर्यन्तं ग्रहीतं भवति ।

i fjf/keki ue~ & इदं शरीरं परितः नीयते । इदं वृस्ताकारं मापनअपि उच्यते ।

yEcor~ eki ue~ & इदं लम्बवत् मापनं भवति अस्य प्राधमिकोद्देश्यः शरीरस्य सन्दर्भबिन्दूनां मध्ये विदूरस्य मापनअस्ति ।

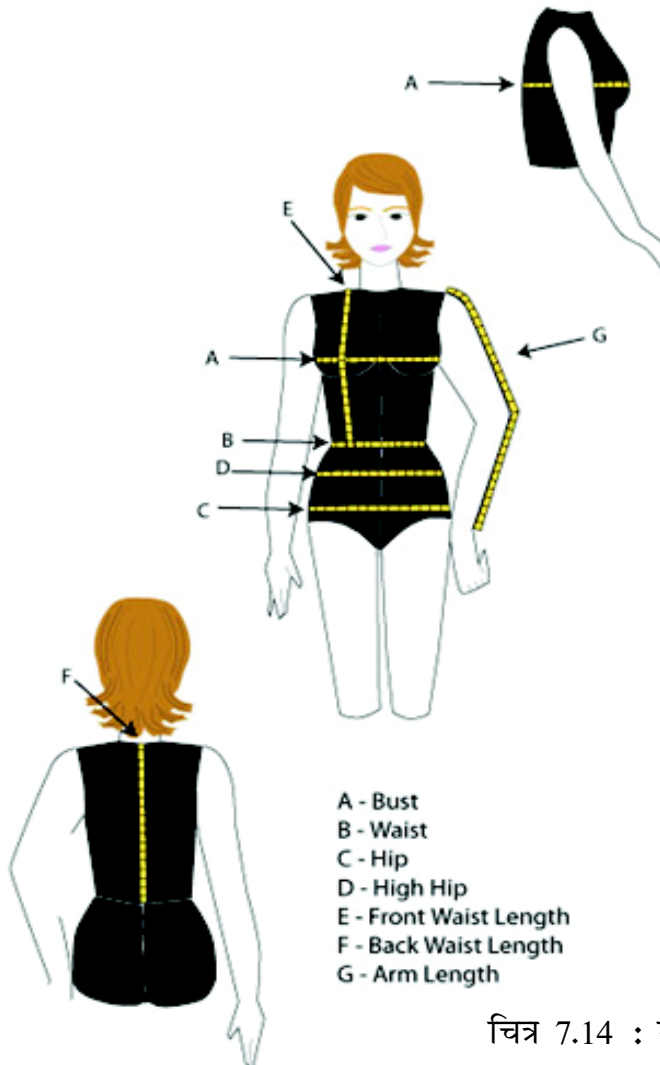
{Krt eki uEk& इदं मापनं शरीरस्य वामपक्षतः दक्षिणपक्षं प्रति माप्यते ।

'kjhjL; fofokk³X.kka eki ufo/k; %&

शरीरस्य अनेकभागाः माप्यते इदं मापनं निम्नलिखितम्

Ldu/kEk& इदं मापनं वामस्कन्धपक्षतः दक्षिणस्कन्धपक्षपर्यन्तं ग्राह्यते । इदं किञ्चित् वृत्ताकारं भवति । येन मेरुदण्डस्य स्कन्धस्य च अस्थीण मापमागच्छेत् ।

o{kLFkye~ ¼ okP; njh h/& इदं मापनं वक्षस्थलस्य वामाभिन्दूतः दक्षिणभिन्दूपग्रन्तं क्रियते । इदं मापनं वक्षस्थल परितः मापनं मापनसूत्रसाहाय्येन माप्यते इदं पुरस्तात् पृष्ठतः सर्वदिशातः च मापयति ।

चित्र 7.14 : मापन की प्रक्रिया

d{k & %

fVli .kh

I houk; eki ua drZa p

dfV% अयं वक्षस्थलस्य अधः उपस्थित – शारीरिकाङ्गनि मापयति ।

çFkedfV% इदं मापनं ततः नीयते यत्र उदरं सर्वधिकोन्नतं भवति ।

f}rh; dfV% इदं मापनं कृत्त्यनुसारेण माप्यते । इदं कटिप्रोथस्य सर्वाधिकं बाह्यभागं मापयति ।

i fjf/keki ue~ &

ckj eki u (Arm hole) & भुजामापनम्—भुजाकर्तनस्य कृते मापनस्कन्धं वृत्ताकारेण माप्यते ।

Hkq ki fjf/k% भुजां परितः मापनं क्रियते । फिगरबैक (शरीरस्य पृष्ठभागाणां मापनम्)— मापनभिः पृष्ठभागात् प्राप्यते । इदं शरीरस्य पृष्ठभागस्य केन्द्रबिन्दूतः वक्षस्थलद्वारेण कटिपर्यन्तं मापयति वक्षस्थलं (बिन्दू उच्च) सवोच्चोच्चता । – इदं कृष्ठबिन्दूतः वक्षस्थलस्य सर्वोच्चबिन्दूपर्यन्तं मापयति ।

Hkq kyEcrk& इदं स्कन्धबिन्दूतः भूजायाः इच्छितदीर्घतां प्रति मापयति ।

LdVyEcrk& इदं कटितः स्कर्टस्येच्छितदीर्घतापर्यन्तं मापयति ।

i nk' kplyEcrk& कटितः अधः अच्छितदीर्घतापर्यन्तं मापनं भवति । अवधानमिदं देयं यत् शारीरिकमापनं सटीकं स्यात् येन सम्यक्रीत्या वेषभूषानिर्माणं भवेत् । इदं वस्त्रस्य समायोगमपि समीचीनं करोति । वस्त्राणि शिथिलाशिथिलानि न स्युः ।

7-5 eki xg.kL; yſ[kuL; p Øec) çfØ; k

अपेक्षितमिदअस्ति यत् मापनं सुनिश्चितक्रमानुसारेण कुर्यात्। इदं प्रक्रियां, सरलां करोति। सुनिश्चिताः भवति यत् सर्वे मापनानि सुविचारितत्वेन करणीयानि। इदं मापनस्यांकन सरलं करोति वस्त्रनिर्माणकाले इदमुपयोगी वर्तते।

शारीरिकलम्बता

1. शारीरिकलम्बता
2. कटिलम्बता
3. स्कन्धतः स्कन्धलम्बता
4. भुजालम्बता

तत्पश्चात् क्षैतिजमापनम्

1. वक्षस्थलवृत्ताकारमापनम्
2. कटिचक्राकारमापनम्
3. कटिप्रेक्षस्य वृत्ताकारमापनम्
4. कण्ठवृत्ताकारमापनम्
5. हस्तवृत्ताकारमापनम्

अस्माभिः मापनं तात्कालिकत्वेन अंकनीयम् भवदिम्: सदैव एकं मापनचित्रफलकं स्रष्ट्वा स्थापनीयम्। मापनमिदं अस्मिन् चित्रफलके अंकनीयम्। अनेन ऋते: सम्भावना न भवति एकं प्रतिमानं चित्रफलकं भवतां सौविध्याय अधोलिखितम्—

d{k & %

fVli .kh

I houk; eki ua drZua p

eki ufp=Qye~

'kj hj kX ³ k. kka ukekfu	eki ua bp/I seh-
pksh ds fy ,	
1. कण्ठः	
2. स्कन्धः	
3. स्कन्धदीर्घता	
4. सर्वोच्चवक्षस्थलमापनम्	
5. वक्षस्थलम्	
6. कटिः	
7. उच्च कटिप्रोक्षः	
8. भुजावृत्ताकार स्कन्धः	
9. पुरस्तात् कटिमापनम्	
10. स्कन्धतः वक्षस्थलम्	
11. कटिप्रोक्षः	
12. वक्षस्थलबिन्दोः दूरी	
13. पृष्ठकटिलम्बता	
14. अग्रकण्ठगर्तता	
15. पृष्ठकण्ठगर्तता	

Hkqt keki uEk~	
16. उच्चस्कन्धः	
17. निम्नस्कन्धः	
18. कफोणिः	
19. मणिबन्धः	
20. भुजालम्बता	
LdVeki uEk~	
21. कटितः कटिप्रोक्षः	
22. स्कर्टलम्बता	
iS/ eki u	
23. उरुकलम्बता	
24. उरुकइनसीम	
25. पादपरिधिः	
अ) उरुः	
ब) जानुः	
स) कफः	
द) गुल्फः	
26. क्रोचलम्बता	
27. क्रोन्चगर्तता	

7-6 'kkjhfj deki ul e; s vo/ks k% funz kk%

शारीरिकमापनहेतोः केचित् सामान्य निर्देशाः

- यस्य व्यक्तेः मापनं भवेत् तेन ऋजुवत् स्थातव्यव्यम् । द्वयोर्चरणयोर्मध्ये 15 से.मी. पर्यन्त दूरी कृत्वा स्थातव्यम् ।
- सम्यक् इदमस्ति यत् तेन मानवेन अशिथिलानि वस्त्राणि हित्वा मापनं दद्यात् ।
- आवश्यकमिदमस्ति यत् भवान् अन्तर्वस्त्रं अशैथिल्येन सह वेषभूषायाः अधः दद्यात् महत्त्वपूर्णमिदमस्ति यत् भवान् अशिथिलवस्त्राणि यथा— गाउन, फिटिंग ब्लाऊजं, चोलीं वा दद्यात्
- भवान् उच्चौडुकपादुकां हित्वा गाउन दधाति चेत् मापनसमये तां पादुकां तादृशां पादुकां वा अवश्यमेव दद्यात् ।
- एकस्य सुष्ठु मापनसूत्रस्य प्रयोगः कारणीयः । तस्य स्तरं भवान् भूमेः तलस्य वा समानन्तरं स्थापनीयम् । इदं क्षैतिजमापने सटीकमापने च सहायकः अस्ति ।
- प्राचीना सूक्तिः अवधेया— द्विवारं मापनं एकवारं पटकर्तनञ्च ।
- भवान् स्वकीयं मापनस्य कृते कस्यचित् अन्यस्य व्यक्तेः साहय्यं गृणाति । चेत् सुष्ठु भवति ।
- मापनग्राहकः मापनदातुः व्यक्तेः वामपक्षे तिष्ठेत् ।
- सर्वेपरिधिमापनं मापनसूत्रं च तलस्य समानान्तरे स्थापनीयम् । तेन सह सः इयान् शिथिलं भवेत् यत् उंगलीद्वयोः सरलतया मापनं भवेत् ।

7-7 drŭL; –rs funŕ kk%

कर्तनं पटस्य खण्डेषु कर्तनं भवति । इमान् पटखण्डान् भोज्य सीव्य च वेषभूषायाः निर्माणं भवति । एका सामान्य प्रक्रिया इयमस्ति यथा वेषभूषायाः उत्पादनं क्रियते कर्तनमिदं वृत्ताकारं पटसीवनं च मिलित्वा घटितम् इमान् पटखण्डान् कर्तने अनेकानि महत्त्वपूर्णानि कारकानि भवन्ति तद्यथा—

- पटप्रकृतिः (पीनत्व, वर्ण, सूत्रञ्च)
- पटपीनत्वम्
- वेषभूषायाः अन्तिमस्वरूपस्य प्रतिमानं वैशिष्ट्यं च ।

भवदिम्: पटस्य सटीकरूपेण कर्तनमाश्रयेत् । ध्यातव्यमिदमस्ति यत् प्रतिमानानि समुचितपटे स्थापनीयानि । भवदिम्: इदमधिगतं चत् केषाञ्चित् खण्डाणां संख्या एकाधिका अस्ति । केषाञ्चित् खण्डाणां प्रायः चतुर्वारं कर्तनं भवति । उदाहरणार्थः— स्थूतस्य कटे: च पट्टिकादयः । ध्यातव्यामिदमस्ति यत् पटावरोधकसूची कर्तनस्य कृते कर्तनी तीक्ष्णा स्युः । कुतीक्ष्णासूची शूलसूची वा कोमलवस्त्राणि क्षिणोति अनया भवतां सुकर्तने समस्या भवितुमर्हति । प्रायः पटकर्तनाय वक्रहस्तकर्तन्याः प्रयोगः क्रियते । पटं लम्बवत् स्थापनीयम् । कर्तनसमये लम्बवत्पटे स्वकर्तनीं ध्यानेन स्थापयतु । चालयतु च । कर्तनस्योद्देश्यमस्ति पटभागातां पृथवीकरणम् । इमे पटखण्डाः सीवनयोजनायां निर्मिताः कलमचिह्नाणां सदृशाः भवन्ति । अस्य उद्देश्यस्य प्राप्त्यर्थं अधोलिखिताणां वस्तूनाम् आवश्यकता भवति ।

- कर्तनशुद्धता
- स्वच्छसीमा
- निरन्तरतया कर्तनं भवेत् ।

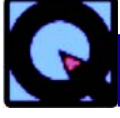

drZUL; –rs vosks k I ko/kkU; %

- दीर्घतीक्ष्णकर्तन्याः प्रयोगः भवेत् ।
- दीर्घस्वच्छशैल्यानुसारेण पटकर्तनं भवेत् ।
- योजनायाः रेखायां सटीकत्वेन कर्तनं कुर्यात् ।
- कर्तनयोजनांमेकहस्तेन स्थापनीया । यावदपर्यन्तं स्थापयेत् तावदपर्यन्तं भवान् पटकर्तनं करोति ।
- कर्तनकाले पटमुत्पीठिकातः न उत्थापयेत् । तेन सह एव उत्पीठिकां स्थानं च
– कर्तनं न कम्पयेताम् ।
- वक्राकारितसीमानां कर्तनं कुर्यात् । इदं कर्तनयोजनायाः सफलतायै अपेक्षितं भवति । कर्तनकृतखण्डान् योजनकाले खाण्डितकूलिकाः समस्यामुद्भवन्ति ।

i VI houckys drZukš dj .kk; % p I ko/kkU; %

- सर्वकर्तनोपकरणान् सर्वदा स्वच्छं स्थापनीयम् तान् शुष्ककोमलपटेन स्वच्छं करणीयम् । तेषु काचित् अशुचिता दृष्टा चेत् शीघ्रमेव अपसारयेत् ।
- व अकार्यकाले तान् स्थूते स्थापयेत् । इमानि बालकान् हानिं प्रेषणाय समर्थानि । तेन सह एव पालितजन्तुमपि शूलं कतुमर्हन्ति ।
- व तान् समये–समये आवश्यकतानुसारेण तैलं दद्यात् । तैलअधिकमपसारयेत् । स्वच्छकरणाय शुष्कपटस्य प्रयोगः क्रियते ।
- व व्यावसायिकाणां साहाय्येन स्वीयेन वा तान् तीक्ष्णं करणीयम् । यदा भवान् अनुभवति यत् एषां तीक्ष्णत्वं विनष्टं तदैव तेषु तीक्ष्णत्वं प्रदेयम् । अतीक्ष्णोपकरणैः वस्त्राणि विनष्टानि भवन्ति ।

i kBkxrk% ç' uk% 7-2

निम्नशब्दावलीनां एकवाक्येन व्याख्यां करोतु।

1. परिधिमापनम् (girth Measurements)
2. लम्बवत् मापन् (Vertical Measurements)
3. वृत्तकारमापनम् (Horizontal Measurements)
4. क्षैतिजमापनम् (Length Measurements)
5. लम्बमापनम्

HkoUr% fda f' kf{kroUr%

- सीवने सटीकमापनं कर्तनमहत्त्वञ्च
- सीवने मापनोपकरणानि
- सीवने कर्तनोपकरणानि
- विविधशास्त्राणां कृते मापनावश्यकतां
- मापनप्रक्रिया
- मापनस्य अंकनाय चित्रफलकं निर्माणम्
- मापनाय कर्तनाय च चिन्ता:

i kBkUr k% ç' uk%

1. सीवने सटीकमापनं कथमपेक्षितं भवति ?
2. सीवनस्य कृते उपयुक्ताणामुपकरणाणां सूचीं निर्माय व्याख्यां कुर्वन्तु।

d{k & %

fVli .kh

I houk; eki ua drZa p

3. कर्तनस्य हेतोः प्रयुक्ताणामुपकरणाणां सूचीं निर्माय व्याख्यां कुर्वन्तु।
4. वेषभूषनिर्माणे अंकनीयानि विविधमापनानि लिखन्तु।
5. भवन्तः सर्वकर्तनोपरकरणाणां संरक्षणं कथं करिष्यन्ति?

mUkjekyk

7-1

1. ट्रिमिंगः
2. स्लाइडिंग—मार्कटः
3. तीक्ष्णा
4. मापनसूत्रम्
5. स्प्रिंगकर्तनी

7-2

1. परिधिमापनम् — इदं मापनं क्षैतिजाकारं भवति। इदं प्रायः सम्पूर्णशरीरस्य प्रत्येकभागं मापयति।
2. लम्बवत् मापनम् — इदं शरीरस्य उपरिभागतः अधःपर्यन्तं नीयते।
3. वृत्ताकारमापनम् — इदं समस्तशरीरं परितः मापयति।
4. क्षैतिजमापनम्— इदं शरीरस्य वामपक्षतः दक्षिणपक्षंपर्यन्तं मापयति।
5. लम्बमापनम् — इदं लम्बतां मापयति। अस्य प्राथमिकादेयअस्ति यत् शरीरस्य सन्दर्भबिन्दूणं विदुरस्य मापनं करणीयं, येन वेषभूषा सम्यक्तया धारणीयम्।